

HENRYK BERGSON
PROFESOR COLLEGE DE FRANCE

ŚMIECH

STUDYUM O KOMIZMIE

LWÓW
NAKŁADEM KSIĘGARNI H. ALTENBERGA
WARSZAWA
KSIĘGARNIA POD FIRMA E. WENDE I SPÓŁKA

1902

Śmiech. Studyum o komizmie

Henri Bergson

Lwów – Warszawa, 1902

Pobrano z Wikizródeł dnia 23.01.2018

HENRYK BERGSON
PROFESOR COLLÉGE DE FRANCE

ŚMIECH
STUDYUM O KOMIZMIE

LWÓW
NAKŁADEM KSIĘGARNI H. ALTENBERGA
WARSZAWA
KSIĘGARNIA POD FIRMĄ E. WENDE I
SPÓŁKA
1902

KRAKÓW. — DRUK W. L. ANCZYCA I SPÓŁKI.

SPIS RZECZY.

	Str.
ROZDZIAŁ I. O komizmie w ogólności.	
— O komizmie formy i ruchów. — Siła ekspanzywna komizmu	1
ROZDZIAŁ II. Komizm sytuacji i komizm słów	51
ROZDZIAŁ III. Komizm charakterów	100

© Tekst jest [własnością publiczną](#) (*public domain*). Szczegóły licencji na stronie
autora: [Henri Bergson](#).

ROZDZIAŁ I.

O komizmie w ogólności. — O komizmie formy i ruchów. — Siła ekspansywna komizmu.

Co oznacza śmiech? Co jest istotą śmieszności? Jakie cechy wspólne wyzierają z poza pociesznej miny błazna, zręcznej gry słów, zabawnego *qui pro quo* wodewilu i sceny subtelnej komedyi? Zapomocą jakich środków można będzie uchwycić ową istotę rzeczy, której tyle rozmaitych zjawisk, raz rubasznych, raz subtelnych, zawdzięcza swe istnienie? Najwięksi myśliciele, od Arystotelesa począwszy, próbowali sił swych na łatwym tym na pozór problemacie. Lecz problemat ten zawsze wymyka się z pod wszelkiej próby systematycznego ujarzmienia go i znowu się podnosi, zuchwale wyzywając myślenie filozoficzne.

Co do nas, to bynajmniej nie chcemy wślaczać wyobraźni komicznej w ciasne ramy definicyi i to niechaj będzie usprawiedliwieniem, że pomimo wszystko znowu przystępujemy do tego zagadnienia. Wyobraźnię komiczną uważamy przedewszystkiem za coś żywego i dlatego, choćby była rzeczą najbłahszą, będziemy ją traktowali z powagą, której życie wymaga. Ograniczymy się do śledzenia jej wzrostu i rozwoju i w ten sposób wyobraźnia komiczna, przechodząc nieznacznie i stopniowo różne formy, ulegnie w naszych oczach najdziwniejszym przeobrażeniom. Nie pominiemy nawet najdrobniejszego spostrzeżenia i być może, że skutkiem ciągłego stykania się z nią, zdobędziemy coś znacznie elastyczniejszego od teoretycznej definicyi — mianowicie

znajomość praktyczną i poufałą, wynikającą z długotrwałej zażyłości. A wówczas może przekonamy się, że zdobyliśmy sobie — zupełnie mimowoli — znajomość bardzo pożyteczną. Bo wyobraźnia komiczna, rozumna na swój sposób nawet w najśmielszych skokach, metodyczna nawet w szaleństwie, marząca — przyznaję — lecz nawet marzeniami swemi wywołująca wizye przyjmowane i rozumiane przez całe społeczeństwa, może nam bardzo wiele powiedzieć nowego o pracy wyobraźni ludzkiej w ogóle, a w szczególności o wyobraźni społecznej, zbiorowej, ludowej. Komizm wyrosły z łona życia realnego, mający zastosowanie w sztuce, może nam rozjaśnić niejeden objaw zarówno w sztuce jak i w życiu.

Przedewszystkiem weźmiemy pod uwagę trzy podstawowe spostrzeżenia, odnoszące się nie tyle do samego komizmu, ile do miejsc, w których go szukać należy.

I • II • III • IV • V

ROZDZIAŁ II.

Komizm sytuacji i komizm słów.

I • II

Ⓒ Tekst jest własnością publiczną (**public domain**). Szczegóły licencji na stronie autora: [Henri Bergson](#).

ROZDZIAŁ III.

[I](#) • [II](#) • [III](#) • [IV](#) • [V](#)

Ⓒ Tekst jest [własnością publiczną](#) (**public domain**). Szczegóły licencji na stronie autora: [Henri Bergson](#).

O tej publikacji cyfrowej

Ten e-book pochodzi z wolnej biblioteki internetowej [Wikiźródła](#)^[1]. Biblioteka ta, tworzona przez wolontariuszy, ma na celu stworzenie ogólnodostępnego zbioru różnorodnych publikacji: powieści, poezji, artykułów naukowych, itp.

W publikacji została zachowana oryginalna ortografia, oczywiste błędy w druku zostały poprawione przez redaktorów Wikiźródeł.

Wersja źródłowa tego e-booka znajduje się na stronie: [Śmiech. Studium o komizmie](#)

Książki z Wikiźródeł są dostępne bezpłatnie, począwszy od utworów nie podlegających pod prawo autorskie, poprzez takie, do których prawa już wygasły i kończąc na tych, opublikowanych na wolnej licencji. E-booki z Wikiźródeł mogą być wykorzystywane do dowolnych celów (także komercyjnie), na zasadach licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach wersja 3.0 Polska](#)^[2].

Wikiźródła wciąż poszukują nowych wolontariuszy. [Przyłącz się do nas!](#)^[3]

Możliwe, że podczas tworzenia tej książki popełnione zostały pewne błędy. Można je zgłaszać na [tej stronie](#)^[4].

W tworzeniu niniejszej książki uczestniczyli następujący wolontariusze:

- Ankry
- Matlin
- Zdzislaw
- Anagram16
- Electron
- Nutaj
- Wieralee

-
1. [↑ https://pl.wikisource.org](https://pl.wikisource.org)
 2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl)
 3. [↑ https://pl.wikisource.org/wiki/Wikiźródła:Pierwsze_kroki](https://pl.wikisource.org/wiki/Wikiźródła:Pierwsze_kroki)
 4. [↑ http://pl.wikisource.org/wiki/Wikisource:Skryptorium](http://pl.wikisource.org/wiki/Wikisource:Skryptorium)